

Bárha akadnának a kitartás ezen fényes példáinak minél több utánozó a haza különféle részeiben, hogy Magyarország meteorológiájának nagyfontosságú kérdése, mely sok lelkiismeretes figyelő hosszú és kitartó munkálkodását veszi igénybe, minél előbbi megfejtéséhez közeledjék.

(8.) A SZŐLŐK FÜSTÖLÉSE ÜGYÉBEN. — A „Term. tud. Közl.“ 55-ik füzetében megjelent cikkre vonatkozólag, a szőlők füstölése ügyében, miután magam is szőlész vagyok és már több éven át teszek folytonos kísérleteket a füstölésekkel, a vést sejtető, fenyegető időben, érdekesnek tartottam némely tapasztalataimat köztudomásra juttatni:

Eleinte vinczellérem által rakattam északi oldalról a szőlő mellett növényi hulladékból ú. m. falevél, szalma stb., buczkákat azon meghagyással, hogy vinczellérem észre vevén már megelőző napon a fenyegető vést jelenségeit, a szőlőben, a borházban tartozik aludni; s ha 3 óra tájban észre veszi az idő komolyságát, akkor a buczkákat felgyújtsa.

De miután a füst, talán nem elégséges súlya miatt, a föld színén nem sokáig marad, a kertemben a gyümölcsösök között tett próbák nyomán a kátránnyal való füstölést próbáltam meg, s nagy meglepédesemre a műtét annyira sikerült, hogy immár most, mint tökéletesen meg-

próbált füstölési módot, szőlősgazda társaimnak bátran ajánlani merem, sőt hazafias kötelességnek érzem.

Az ajánlottam anyagnak egyik előnye olcsóságában rejlik, a mennyiben fontja csak 10 krajczárba kerül, s másrészt füstje oly nehéz, hogy a szőlőket órákig elborítva tartja. Én vas-serpennyőket tartok erre a célra készletben, és a kátrány szintén egész éven át készletben van a borházban. A szőlő körül mintegy 15 ölnyi távolságra a vasserpennyőket még estve lerakván, reggel 3 óra tájban azok megtöltetnek, t. i. egy-egy serpenyőbe k. b. egy fontnyi kátrány öntetik, s azután meggyújtatnak. Pár percz múlva meleg füst áramlik szét, mely láva gyanánt folyván, az egész térséget a derektól tökéletesen megmenti. Így történt, hogy az 1873-ik év tavaszán a dér még szomszédaim szőlőiben sem tett kárt, mindnyájok nagy meglepetésére; s ámbár az eredmény világosan igazolta a műtét sikerességét, daczára annak, szomszédaim nem a füstölésnek, hanem a véletlennek tulajdonítják a sikert.

Azt hiszem szolgálatot teszek szőlősgazda társaimnak, ha előre figyelmeztetem őket, hogy soha se experimentáljanak, hanem fogadják el saját hasznukra a már eddig is kitünő eredménnyel alkalmazott füstölési módot.

Ungvár, 1874. márczius 15-én.

Plathy István.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

I. TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLY.

Az egyetem vegytani intézetében. 1874 február 6-ikán; este 6 órakor.

S z a b ó J ó z s e f folytatja és befejezi a januári estélyen megkezdett előadását „a bécsi világtárlat drágaköveiről.“ Előadó ez alkalommal számos nyers és csiszolt drágakövet és diszövet mutatott be az elmondottak megvilágítására. (Az első előadás jelen füzetünk első cikkét képezi, a második előadás pedig a májusi füzetben fog megjelenni.)

I. SZAKÜLÉS

1874. február 18-ikán. A M. Tud. Akadémia heti üléstermében.

Elnök: Than Károly.

(I.) Hirschler Ignác: „A látidegek kereszteződése a chiasmában.“
— T. Szakülés! Fel akarom hívni röviden figyelmüket egy újabb boncztani adatra, melynek hordereje és kivált a kórismetanra való befolyása könnyen átlátható.

A két látideghuzam (tractus nervus optici) az agy egy-egy feléből származik és előre vonultában annak alapján a középvonalban, az úgynevezett *chiasmában* találkozik, ennek hátsó két ágát képezvén; a látidegek a chiasma mellő részéből veszik eredetüket, honnan az egyik a jobb, a másik a bal szemhez terjed, rostjai átmenvén a reczeg- vagy ideghártya rostjaiba.

Johann Müller óta általában el volt fogadva mind az anatómok, mind a physiologok részéről, hogy a látidegek a chiasmában csak belső felükkel kereszteződnek, míg külső felük ugyanazon oldal szeméhez jut; hogy a reczegnek belső fele tehát oly idegrostokat tartalmaz, melyek az ellenkező látideghuzamból, illetőleg az ellenkező agyfeléből erednek, míg annak külső felén ugyanazon oldal látideghuzamából, illetőleg agyfeléből származó idegrostok léteznének. Ez a feltevés vezette mindaddig a szemészeket bizonyos súlyos esetekben (mór) a hemiopiának értelmezésében és avval kapcsolatban alapját képező agybántalmaknak felismerésében.

Hemiopia (fállátás) alatt értjük azon rendellenességet, hogy mindkét szem a tárgynak csupán egyik felét látja, ha egyenes irányban néz; más szavakkal, hogy a láttérnek egyik fele hiányzik. Ismerjük pedig a hemiopiának különféle nemét. 1-ször. Mindkét szemben hiányzik a láttérnek külső, azaz a halántéki fele, midőn t. i. a reczegnek belső fele mindkét szemben érzéketlen (*Temporale Hemiopie*). 2-szor. Mindkét szemben hiányzik a láttér belső vagy orri fele, midőn a reczeg külső fele érzéketlen (*Nasale Hemiopie*). Végre 3-szor. A jobb szemben hiányzik a külső, tehát a jobb, a balban a belső tehát szintén a jobb láttérfél, vagy megfordítva a jobb szemben a belső, tehát a bal, a balban a külső, tehát szintén a bal láttérfél, midőn aztán az egyén, ha mindkét szemmel egyenes irányban néz, az előbb levő tárgynak csupán jobb, illetőleg bal felét képes látni. Ily hemiopiát homolateral hemi-

opiának (*gleichseitige Hemiopie*) nevezünk.

Nézzük most, mily módon lehetett eddig e különféle fállatási eseteket a látidegek félkereszteződése mellett (*semidecussatio n. opticorum*) értelmezni. Ha a félkereszteződést mutató ábrára pillantunk, tüstént látjuk, hogy a halántéki hemiopia megérthető, ha valamely kórfolyamat a chiasma középtáját, akár hátsó akár mellő zugánál nyomná, illetőleg az abban létező idegrostokat benítaná, mivel ezek mindegyik reczeg belső azaz orrfelét látván el, a láttér halántéki fele fog hiányozni. — Homolateral hemiopia létrejöhet, ha az egyik látideghuzam, péld. a jobb, bántva van, miután rostjainak fele, a jobb reczegnek külső, másik fele a bal reczegnek belső feléhez megyen, minek folytán baloldali hemiopia keletkezik. Ellenkezőleg a bal látideghuzam bénulásra jobb oldali hemiopiát eredményezne. Igen nehéz azonban a semidecussatio feltevése mellett az orr-oldali hemiopiát értelmezni, mivel ehhez szükséges volna, hogy mindkét látideghuzamnak, vagy mindkét látidegnek külső fele legyen bántva, mi aztán egymástól távol fekvő két helynek egyidejű, s mintegy symmetricus megbetegedését tenné fel.

Úgy látszik azonban, hogy a félkereszteződés épen csak feltevés volt, s hogy a látidegek a chiasmában *tökéletesen kereszteződnek*, azaz, hogy a jobb látideghuzamnak valamennyi rostja a bal, a balé pedig a jobb reczeghez eljut. Már 1861-ben B i e s i a d e c k i boncztani úton úgy találta, hogy a látideges huzamok mind az embernél, mind az állatoknál a chiasmában tökéletes kereszteződésben részesülnek (oly vélemény különben, melyet már Galen-ben találunk); állítását azonban a pathologok nagyobb figyelemre nem méltatták. Legújabbban a tőkéltes kereszteződés három oldalról lett megerősítve, s pedig oly adatokkal, melyek a patholognak egész figyelmét felhívják. M a n d e l s t a m m mind górcsói vizsgálat és élettani kísérletek nyomán, mind néhány köreset elemzése által azon meggyőződésre jutott, hogy az egész látideghuzamok kereszteződnek; ugyanazon véleményben van M i c h e l, ki beható górcsói vizsgálatokat tett, végre Brown-Séquad a dolgot élettani kísérletekkel bizonyította be. Az előbbi két

munkálat az Archiv f. Ophthalmologie XIX. évfolyam II. kötetében található, melynek előolvasására utalom a t. tag urakat. Itt megint érvényre jut az agg Goethe panaszkodó szava: „Umlernen müste man immer, umlernen.“

De vessünk még egy pillantást oly schemára, melyben a tökéletes keresztzódás látható. Azt vesszük észre, hogy a chiasma mellső szögletére nyomó kórfolyamat a halántéki hemiopiát, a hátsó szögletre ható folyamat pedig az orrololdali hemiopiát eredményezné; ez utóbbitehát sokkal természetesebb magyarázatot nyerne mint a régi feltevés által, minthogy csupán egy és nem két kórgóczt kellene feltenni. Homolateral hemiopia támadna pedig akkor, ha a kórfolyamat a chiasma egyik vagy másik oldalszögletében székelné, mivel ilyenkor egyidejűleg az egyik látideghuzamot, és az egyik látideget érné, tehát képes lenne az egyik látidegnek külső, a másiknak belső rostjait bénítani. A bal szögletben fekvő folyamat jobboldali, a jobbikban rejlő pedig baloldali hemiopiát vonna maga után. Miután a chiasma oldali szöglete táján a *circulus arteriosus Willisii* fekszik, mely sokféle megbetegedésre alkalmat nyújt, nem tagadhatni, hogy számos agybántalomnál, mely hemiopiával jár, a kórisme ezen utóbbi tünet elemzése által könnyebbitve volna. A szemészeti gyakorlat feladata lesz támogatva gondos bonczleletek által, e viszonyokat az agybántalmak kórismetanának tökéletesítésére értékesíteni.

(II.) *W a r t h a V i n c z e*: „*A violán túli sugarak hatása a chlórra.*“ *Clausius* és mások nézete szerint egyszerű testek molekulái két atómból állanak, így például: Cl_2 , H_2 , S_2 stb. Ezen hypothesisből kiindulva, *Budde* azt a kérdést vetette fel, hogy speciálisan a chlórnál, melyet a ráeső chemiailag activ- vagy ultraviolett sugarak vegyületképesebbé alakítanak, nem lehet-e ezt a behatást direct szemlélhetővé tenni. Erre a célra tiszta chlörgázt üvegedénybe zárt, megakadályozta egyszerűsmindegy ultravörös és látható sugarak hozzáférhetőségét, úgy hogy az üvegedényre csak violántúli sugarak hullottak, s azt tapasztalta, hogy a chlór térfogata a ki-

sérlet alatt (a környezetet állandó mérséklete mellett) nagyobbodott, azaz kitágult. Ezzel a tárggyal foglalkozó első értekezésében *Budde* határozottan azon nézethez hajlik, hogy ez a tágulás a chlór-molekulák meglazulása vagy *Cl* és *Cl* atómokká való szétszakadása következtében áll be. Legújában azonban *Budde* ismét kísérleteket tett, melyek eléggé megmutatták, hogy a chlór violántúli sugarakat elnyel és meleggé alakít át, s ennek következménye a térfogat megnagyobbodása azon alkalommal, midőn a chlórt tartalmazó üvegedényre violántúli sugarak hatnak. Ez ismét egy bizonyíték arra, mily tetemesen függ a napszínkép különböző sugarainak hatása az *anyagtól*, mely e sugarakat elnyeli, és hogy mily *rosz* és *értelemszavaró* a használatos „*hő-, fény- és chemiai sugarak*“ elnevezés. Ezzel utal egyszersmind *D r a p e r* dolgozatainak kiváló fontosságára, ki az érintett helytelenségre már régebben fölhevta az érdeklettek figyelmét. Előadó a *D r a p e r* értekezéseit a múlt évi április 16-ikán tartott szakülésen ismertette. (L. Term. tud. Közl. V. köt 252 l.)

(III.) *W a r t h a V i n c z e* ugyan ez alkalommal rövid megjegyzést tesz az úgynevezett „*Ruolz-ezüstre.*“

Budapesten, a *Dorotya* utcában jelenleg „*Ruolz-ezüst*“ néven árulnak, állítólag a bécsi világtárlatról megmaradt ötvény-tárgyakat, oly áron, mely csaknem egyenlő a legtisztább argéntán árával. Előadó megvizsgálta ezen ötvényt, s azt találta, hogy az pusztán közönséges sárgarézből és zinkből áll, s a belőle készült tárgyak csak oly finom ezüstréggel vannak bevonva, melyet durva posztódarabbal rögtön lehet dörzsölni. Nikkel-fémnek az ötvényben nyoma sincs, holott nikkel-tartalmú ötvény gyanánt árulják. Előadó a rászedett közönség érdekében mindenekelőtt a sajtó figyelmét hívja fel e szédelgésre.

(IV.) *B a l o g h K á l m á n*: „*A bolygóidegek sértéseinek befolyása a tüdők bántalmazására.*“ — (Ezen előterjesztés kivonatát, térszűke miatt, a jövő füzetben adjuk.)

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.